

Utdrag ur

John Brug: The Ministry of the Word

s. 332-352

Vad betyder begreppet ”Predigtamt” i Augsburgska bekännelsen artikel V?

Som vi såg redan i kapitel ett har Kristus instiftat ett ämbete i sin kyrka, evangeliets ämbete. Det kan också uttryckas så här: “Kristus har gett sin kyrka en enda uppgift: ämbetet att förkunna evangelium, det vill säga uppgiften, ämbetet eller tjänsten att predika ordet och förvalta sakramenten. Detta evangeliets ämbete, som med teologiska termer ibland kallas för “ämbetet in abstractum”¹ beskrivs av Paulus i 2 Kor 3 och 5.

2 Kor 3:7-9: Redan dödens ämbete, som med bokstäver var inristat på stenar, framträdde i sådan härlighet att Israels barn inte kunde se på Moses ansikte för dess strålgans, fast den glansen bleknade. Hur mycket större härlighet skall då inte Andens ämbete ha? Om redan fördörelsens ämbete trädde fram i härlighet, hur mycket mer överflödar då inte rättfärdighetens ämbete av härlighet.

2 Kor 5:18,19: Allt kommer från Gud, som har försonat oss med sig själv genom Kristus och gett oss försoningens tjänst. Ty Gud var i Kristus och försonade världen med sig själv. Han tillräknade inte människorna deras överträdelser, och han har anförtrott åt oss försoningens ord.

Det är uppenbart att i detta sammanhang syftar “ämbetet” inte direkt på pastorstjänsten eller dem som innehar den utan på lagens och evangeliets budskap som de förkunnar. I det första stället kallas evangeliet för Andens ämbete och rättfärdighetens ämbete. Rättfärdighetens ämbete är budskapet att ”Gud var i Kristus och försonade världen med sig själv. Han tillräknade inte människorna deras överträdelser”. De lutherska bekännelseskriterierna imiterar detta Skriftens språkbruk när de ibland använder termen ”ämbetet” i abstrakt mening med syfte på nådemedlen. Det mest betydelsefulla exemplet på detta språkbruk återfinns i Augustana V.

Texten i Augsburgska bekännelsen V

Ur Svenska kyrkans bekännelseskriter s. 58 (perikopnumrering tillagd):

1] För att vi skola få denna tro, *har evangelieförkunnelsens och sakramentsförvaltningens ämbete inrättats*. Ty genom Ordet och sakramenten såsom genom medel skänkes den helige Ande, **2]** vilken hos dem, som höra evangelium, **3]** frambringar tron, var och när det behagar Gud. Det vill säga, att det icke är för vår förtjänsts skull, utan för Kristi skull som Gud rättfärdiggör dem, som tro, att de för Kristi skull upptagas i nåden.

¹ Som teologiskt begrepp betyder termen “abstrakt” inte vag eller överklig. Det syftar på ett bestämt begrepp utan att tänka på ett specifikt exempel på begreppet. Mänsklighet är abstrakt. En människa är konkret. Dopet som abstrakt term syftar på sakramentet som instiftats på Kristi befallning. Ett dop av en individ är en konkret förekomst av detta sakrament. Ämbetet i abstrakt form är själva institutionen/uppgiften som Kristus har instiftat. “Ämbetet” används också i konkret form om en särskild grupp män som har kallats att utöva ämbetet.

Gal. 3: För att vi genom tron skulle undfå den utlovade Anden. 4] De fördöma vederdöparna och andra, som mena, att den helige Ande kommer till människorna utan det utvårtes ordets förmedling genom deras egna förberedelser och gärningar.

V. Vom Predigtamt.

Solchen Glauben zu erlangen, hat Gott das Predigtamt eingesetzt, Evangelium und Sakrament [ge]geben dadurch er als durch Mittel den heiligen Geist gibt, welcher den Glauben, wo und wenn [=wann] er will, in denen, so das Evangelium hören, wirket, welches da lehret, dass wir durch Christus Verdienst, ein gnädigen Gott haben, so wir solches glauben.

Und werden verdammt die Wiedertauffer und andere, so lehren, das wir ohne das leiblich Wort des Evangelii den Heiligen Geist durch eigene Bereitung, Gedanken, und Werk erlangen.

V. De ministerio ecclesiastico

Ut hanc fidem consequamur, institutum est ministerium docendi evangelii et porrigendi sacramenta. Nam per verbum et sacramenta tamquam per instrumenta donatur Spiritus Sanctus, qui fidem efficit, ubi et quando visum est Deo, in his, qui audiunt evangelium, scilicet quod Deus non propter nostra merita, sed propter Christum iustificet hos, qui credunt se propter Christum in gratiam recipi.

Damnant Anabaptistas et alios, qui sentiunt Spiritum Sanctum contingere hominibus sine verbo externo per ipsorum praeparationes et opera.

De tyska begreppen:

Gott hat das Predigtamt eingesetzt Evangelium und Sakrament geben

Den tyska versionen identifierar instiftandet av *Predigtamt* med givandet av evangelium och sakramenten. "Gud har instiftat predikoämbetet genom att ge [oss] evangeliet och sakramenten. Av sammanhanget framgår därför att *Predigtamt* i AC V är synonymt med evangeliet och sakramenten. Men stämmer denna förståelse överens med ordets betydelse och användning på andra ställen i bekännelseskriterierna?"

Orden *Amt* och *Predigtamt*

Ordet *Amt* är inte begränsat till ett ämbete eller en position som en ämbetsinnehavare har. Det syftar ofta på en uppgift eller en handlig, eller om man så vill, en funktion. I sin "Deutsche Messe" kallar t.ex. Luther fullgörandet av nattvarden, dvs. konsekrationen för *Amt*.² I Schmalkaldiska artiklarna ansluter Luther sig till språkbruket i 2 Kor 3 när han kontrasterar *Amt des Gesetzes* (*officium legis, lagens ämbete*), som är att avslöja synden, med *amt des Evangelii*, som är att predika förlåtelse³. I Augsburgska bekännelsen används det tyska ordet *Amt* inte bara på ett sätt. Det står både för ämbetet och för ett ämbetes funktioner eller

² LW 53, s 80. *Amt und Dermung*.

³ Triglotta, s 478, 480, 490.

handlingar. På ett ställe är ordet *Amt* parallellt med *celebrasse missam*, vilket får oss att tänka på *Amt* i *Deutsche Messe*⁴.

Andra ställen i bekännelseskriterierna

Andra ställen som behandlar predikoämbetet i de lutherska bekännelseskriterierna stöder det bruk vi har sett i Augsburgska bekännelsen V.

I AC XXVIII 8-9 står skrivet:

8] Denna makt [att förlåta synder] utövas allenast genom att lära eller förkunna evangelium och genom att utdela sakramenten, det må ske till många eller till enskilda, efter vars och ens kallelse. Ty genom dessa ting skänkas icke lekamliga, utan andliga gåvor, evig rättfärdighet, helig Ande och evigt liv. **9]** Dessa gåvor kan man icke få annat än genom Ordets och sakramentens ämbete, såsom Paulus säger: Evangelium är en Guds kraft till frälsning för var och en som tror (Rom. 1:16).

Det är tydligt i det här stället att Ordets ämbete, som är Guds kraft till frälsning, är evangeliet, inte förkunnaren.

Apologin VII 20: Och såsom kännetecken tillägga vi: den rena evangeliska läran och sakramenten.

Även här är det uppenbart att *Predigtamt* är evangeliet i ord och sakrament. Kyrkans kännetecken är nådens medel, inte prästämbetet/pastorstjänsten. Jämför även Apologin XIII.

Apologin XIII 7-13: 7] Med prästämbetet förstå motståndarna icke tjänsten (*Amt*) att förkunna Ordet och utdela sakramenten, utan ett offerämbete,... liksom om det i det nya förbundet skulle finnas ett prästämbete likt det levitiska, vilket hade till uppgift att offra för folket och förtjäna åt andra syndernas förlåtelse. **8]** Men vi lära, att Kristi offer, då han dog på korset, tillfyllestgjort för hela världens synd och att det därjämte icke behöves andra offer, som om detta icke vore tillfyllest för våra synder. Därför rättfärdiggöras människorna icke på grund av några andra offer, utan blott för detta Kristi enda offers skull, om de tro, att de genom detta offer blivit återlösta. **9]** Därför äro prästerna icke kallade att förrätta några offer, medan prästerna i gamla förbundet hade att frambära sådana offer för folket, för att de därigenom åt folket skulle förtjäna syndernas förlåtelse, utan prästerna äro kallade att förkunna evangelium och att åt menigheten utdela sakramenten. **10]** Och icke hava vi något prästämbete, som är likt det levitiska, såsom Hebréerbrevet tydligt lär.

Men om man vill fatta prästvigningen såsom gällande predikoämbetet, så hava vi intet emot att kalla prästvigningen ett sakrament. **11]** Ty predikoämbetet är förordnat av Gud och har härliga löften, t.ex. ordet i Rom. 1: Evangeliet är en Guds kraft till frälsning för var och en som tror. ...

Om prästvigningen förstås på detta sätt, så hava vi icke heller något emot att kalla handpåläggningen ett sakrament. Ty kyrkan har i uppdrag av Gud att förordna tjänare (*Prediger und Diakonos bestellen*), vilket bör vara oss synnerligen tacknämligt, emedan vi veta, att Gud gillar detta ämbete och är närvarande däri. **13]** Och det är gagneligt att så mycket som möjligt hedra predikoämbetet med allt slags ära gentemot förryckta människor, som drömma om att den helige Ande skulle givas dem icke genom Ordet, utan på grund av några deras egna förberedelser, om de sitta sysslösa och tysta i mörka rum

⁴ I AC XXIV 37, Triglotta, s 68. Svenska kyrkans bekännelseskriter, s. 72.

och vänta på upplysning, alldeles såsom entusiasterna gjorde fordom och vederdöparna göra i närvarande tid.⁵

Det här stället i apologin förtjänar ett eget studium grundat på en noggrann jämförelse mellan den latinska och tyska texten som skiljer sig åt avsevärt i detta avsnitt. Det är tydligt att i perikop 7 ovan är *Predigtamt* inte prästämbetet/pastorstjänsten utan uppgiften att förkunna evangeliet. Det finns ingen god anledning att tolka texten i perikop 11 annorlunda. Även här syftar "ämbetet" inte direkt på pastorerna utan på den uppgift de utför. Det blir tydligt genom de efterföljande bibelställena som syftar på kraften i nådemedlen, inte på budbärarna. Man skiljer på ämbetsbärarna och deras ämbetsuppgifter. I den sista delen av stycket ligger betoningen fortfarande på vad Gud gör. (En annan intressant fråga som väcks av det här avsnittet är: om det tillåter att diakoner ordineras, kan man då ordinera manliga lärare eftersom de ibland klassificeras som undervisande diakoner?)

Apologin XV (VIII) 42 Därför är det den allra största, heligaste, mest nödvändiga och högsta *gudstjänsthandlingen*... att predika Guds ord. För *predikoämbetet* (*Predigtamt*) är det högsta ämbetet i kyrkan. Om nu denna *gudstjänst* försummas kan det inte finnas någon kunskap om Gud.

Parallella begrepp i det här avsnittet är "gudstjänsthandlingen", "predika Guds ord", "predikoämbetet" och "gudstjänst". *Predigtamt* kan här inte syfta på pastorstjänsten utan endast på uppgiften att predika.

Apologin XXIV perikop 59,60, (Svenska kyrkans bekännelseskrifter s. 278):

Då vidare det nya förbundets prästämbete är ett Andens ämbete (*Amt*), såsom Paulus lär oss i 2 Kor. 3, så har det nya förbundet intet annat offer än Kristi tillfyllestgörande offer, som kommer andra till del för deras synder... Ty Andens ämbete är det, varigenom den helige Ande är verksam i hjärtana.

Den helige Ande är verksam genom evangeliet. Det är ett romaniserande drag att göra pastorn till ett nådemedel.

De latinska begreppen:

Ministerium institutum est

I den latinska texten av AC V står det: *institutum est ministerium docendi evangelii et porrigendi sacramenta*.

Det är tydligt att vi inte kan sätta likhetstecken mellan begreppet *ministerium* som det uppträder här med de offentliga tjänarna. Precis som *Amt* syftar *ministerium* ofta på medlen som används för att utföra ämbetet.

Konkordieformelns epitome XII 22 definierar kyrkans ämbete (ordets ämbete) som *praedicatum et auditu perceptum verbum*, det predikade och hörda ordet.

⁵ cf. *Triglotta*, s. 311; *Concordia*, s. 211; Kolb Wengert, s. 220.

I Solida Declaratio XII 30 definieras *ministerium ecclesiasticum* ("Kirchendienst" på tyska) så här: *hoc est verbum Dei praedicatum et auditum* - detta är det predikade och hörda Guds ord.

Vad ordet *ministerium* betyder hänger ihop med i vilket sammanhang det förekommer. I det här sammanhanget behöver vi inte ta med ställen som visar att "ämbetet" ibland kan syfta på de offentliga tjänarna och i synnerhet på pastorerna. Ingen ifrågasätter det. Inte heller ifrågasätter någon bland oss att predikoämbetet är instiftat av Gud. Den frågan tas emellertid upp i AC XIV, inte här. Men det har varit nödvändigt för oss att visa att *ministerium* är en term som ofta syftar på nådens medel och alla troendes bruk av nådens medel.

Einsetzen och Instituire

I Augsburgska bekännelsen artikel V:s latinska beskrivning av instiftandet av ordets ämbete och hur det fungerar står båda huvudverben, *institutum est* och *donatur* i passiv form. Predikotjänsten eller predikoämbetet blev instiftat eller ordnat av Gud för att vi skulle få tron. Gud är det agerande subjektet (agenten) inte bara i det inledande stycket i artikeln om ämbetets instiftande, utan också i de viktiga påståendena om ämbetets tillämpning som följer därefter: genom dessa medel ges den helige Ande "vilken hos dem, som höra evangelium, **3]** frambringar tron, var och när det behagar Gud". Även här är verbet *donatur* i den latinska texten i passivum. Den helige Andes gåva och tron ges av Gud. Vi kan inte komma till den saliggörande tron utan *Predigtamt* eller *ministerium* och den helige Ande som verkar genom det. Det nämns inte här något om en föreskriven och outhärlig ordning med mänskliga förvaltare genom vilka medlen måste övriggöras. Ordet måste naturligtvis förkunnas och sakramenten förvaltas. Det *förutsätter* mänskliga förvaltare, men det refereras inte direkt till dem här. Fokus är på Guds aktivitet, inte på huruvida den mänskliga förvaltaren är en mormor som berättar för sitt barnbarn om Jesus eller en missionär som predikar för hedningar som inte känner till Kristus.

Föregångarna till Augsburgska Bekännelsen artikel V

Vår tolkning av bekännelseskrifterna måste i första hand grunda sig på ett noggrant studium av texterna i deras slutliga form, så som vi finner dem i Konkordieboken, men ibland kan de förberedande dokumenten som ledde fram till bekännelseskrifterna vara till nytta för att belysa bekännarnas intentioner. Den förståelse av innebörden i begreppet *Predigtamt* i AC V som förespråkats ovan bekräftas av de tidiga versionerna av denna artikel som fanns med i de dokument som föregick Augsburgska bekännelsen. Följande verk utgör bakgrunden till AC V.

- 1) Luthers *Grosses Bekenntnis*, mars 1528,
- 2) Schwabachartiklarna, juli 1529, i synnerhet Schwabach 7;
- 3) Marburgartiklarna, oktober 1529, särskilt Marburg 8.

Den viktigaste av dessa är Schwabach artikel 7. Melancthon använde detta dokument som prototyp när han färdigställde Augsburgska bekännelsen.

Swabach 7: För att vi ska få denna tro eller för att ge den till oss har Gud instiftat predikoämbetet eller det talade ordet (d.v.s. evangeliet) genom vilket han låter denna tro förkunnas tillsammans med dess *verksamma kraft* och frukter. Gud skänker också tro genom detta ord, såsom genom ett medel, med sin helige Ande, var och när han vill. Vid sidan om detta finns inget annat medel eller någon annan metod, väg eller sätt att få tron.

Det är uppenbart att detta är en förlaga till AC V. Det är också tydligt att ämnet är nådens medel, inte pastorn. Predikoämbetet är här synonymt med det talade ordet, evangeliet.

Marburg artikel 8 tar upp ett liknande ämne:

Marburg 8, Om det yttre ordet: Vi tror att den helige Ande, rätt uttryckt, inte ger denna tro eller sin gåva till någon utan att det föregås av förkunnelse, eller det talade ordet, eller Kristi evangelium. Nej, den helige Ande verkar tro genom och med detta ord när och i vem han vill.

Även här är det uppenbart att det är Ordet som är ämnet. Samma sak kan sägas om denna artikel i de förberedande utkasterna till själva Augsburgska bekännelsen som föregick den slutgiltiga texten.

En sekundär bekräftelse av denna tolkning av AC V finner vi i den *påvliga konfutationen*, i vilken Augsburgska bekännelsens fiender behandlar Artikel V helt och hållet som en artikel om nådens medel. De lyfter inte fram sin protest mot den lutherska synen på ämbetet förrän i sitt avvisande av artikel AC XIV.

Placeringen av AC V inom Augsburgska bekännelsen

Ger AC V:s inramning och ordningsföljden inom Augsburgska bekännelsen någon ledtråd till vilket ämne som diskuteras? AC V är placerad mitt emellan artikeln "Om rättfärdiggörelsen" (AC IV) och artikeln "Om den nya lydningen" (AC VI). Det innebär att artikeln om *Predigtamt* är i samma kategori som de artiklar som handlar om rättfärdiggörelsen, inte dem som handlar om kyrkliga ordningar. Tankelinjen i dessa artiklar är följande:

AC IV lär att vi blir rättfärdiga inför Gud genom tron.

AC V visar att detta sker genom Anden som verkar genom Ordet och sakramenten.

AC VI går vidare och talar om trons frukter. Det skulle vara malplacerat om AC V skulle avvika från ämnet om tron och trons frukter och i stället behandla ämnet om de män genom vilka Ordet och sakramenten handhas och utdelas.

AC VII handlar om *una sancta ecclesia* – den ena, heliga, osynliga kristna [allmänliga] kyrkan. Enligt AC VII är kyrkans *notae* (kännetecken) endast Guds ord och sakramenten. Naturligtvis är det nödvändigt att Guds ord predikas rent och att sakramenten måste förvaltas enligt deras instiftelse, men inget sägs här om de personer som har ansvar inför Gud att göra detta. Bakgrunden till Augsburgska bekännelsen bekräftar att artikel VII beskriver kyrkan som en samling av troende runt förkunnelsen av evangeliet och sakramentens förvaltande. Kyrkan karaktäriseras inte av, dvs. dess kännetecken är inte, det offentliga ämbetet.

AC VIII anger att både Ordet och sakramenten är verksamma i kraft av Kristi instiftelse och befallning, även om de handhas av ogudaktiga. Även om onda tjänare nämns så

nämns de för att visa att makten ligger i Ordets tjänst och inte i tjänarna. Ämnet är fortfarande den verksamma kraften i nådens medel.

AC IX och X handlar om sakramenten. Trots att sakramenten måste förvaltas nämns inte tjänarna. Betoningen ligger på mottagarna.

AC XI handlar om bikten (privat absolution). Även här tas tjänarna för givna, men de nämns inte direkt. Bikten är en annan form av nådens medel, ett annat sätt att förkunna evangeliet.

AC XII tar upp botens, den sanna ångerns, natur.

AC XIII fokuserar på bruket av sakramenten som sanna nådens medel (ett eko av AC V). I ingen av dessa artiklar nämns en kyrklig grupp av ämbetsinnehavare som ett kyrkans kännetecken eller som nödvändiga för att nådens medel ska ha någon kraft. AC XIII tas upp igen i artikel XXIV [*Om mässan / der Messe / de missa*].

AC XIV, slutligen, tar upp att kyrkans offentliga tjänare måste vara rätt kallade. Även här nämns tjänarna indirekt. Betoningen ligger snarare på självutnämnda tjänare än på nödvändigheten av rätta procedurer när tjänare kallas.

De följande artiklarna i Augsburgska bekännelsen tar mera detaljerat upp särskilda läromässiga problem och missbruk i den katolska kyrkan, av vilka många redan nämnts i de föregående artiklarna. AC XXVIII "Om den andliga makten" handlar mer direkt om de kyrkliga tjänarnas ämbeten (biskoparnas makt).

Även om vårt ämne är AC V och inte AC XIV kan det kanske vara på sin plats med några kommentarer angående förhållandet mellan AC V och AC XIV.

Augsburgska bekännelsen talar inte om "det andliga ståndet" förrän i AC XIV. Men varför kom bekännelsen till slut att innehålla en artikel om detta? Ett svar som har föreslagits är att AC XIV härrör från Luthers "Stora bekännelse" från 1528. I denna bekännelse talar Luther om tre heliga stånd som Gud har instiftat: prästerskapet, äktenskapet och den världsliga överheten. Han säger:

Alla som är sysselsatta i *det kyrkliga ämbetet eller Ordets ämbete (Pfarramt oder Dienst des Worts)* är i en helig, anständig, god och Gud behaglig ordning eller ställning, som till exempel de som predikar, delar ut sakramenten, har överinseende över den gemensamma skattkistan, kyrkvaktmästare och budbärare och tjänare som betjänar sådana personer. De har arbeten som är helt och hållet heliga i Guds ögon.

Och alla fäder och mödrar som sköter sitt hushåll vist och uppfostrar sina barn att tjäna Gud ägnar sig åt något som är helt och hållet heligt, ett heligt arbete och en helig ordning.

Vidare, furstar och herrar, domare, samhällstjänare och myndighetspersoner, notarier, manliga och kvinnliga tjänare och alla som tjänar sådana personer, och vidare, alla lydiga undersåtar – alla är sysselsatta med ren helighet och lever ett heligt liv inför Gud. För dessa tre institutioner eller ordningar [*Stifte und Orden*] återfinns i Guds ord och bud.⁶

Hans-Detlof Galley kommenterar:

Två punkter i Luthers uttalande är värda att kommentera. Den ena är att "alla som är sysselsatta i *det kyrkliga ämbetet eller Ordets ämbete*... som till exempel de som

⁶ Luthers Works 37:364,365. St. L, 10:1098f. Översatt från engelskan.

predikar, delar ut sakramenten, har överinseende över den gemensamma skattkistan, kyrkvaktmästare och budbärare och tjänare som betjänar sådana personer” räknas som personer som “är i en helig, anständig, god och Gud behaglig ordning eller ställning, “precis som när det gäller överheten även kanslern, tjänstemannen, tjänarna, tjänsteflickorna och alla som tjänar på detta sätt också är inräknade, och på samma sätt är det med det äktenskapliga ståndet. Luther gör inget försök till indelning i högre och lägre ställning. Dessutom inkluderar termen *ordo*, inte bara den ordinerade pastorn utan också all de som tjänar kyrkan. Vidare visar likheterna mellan de tre olika stånden, så som de också återfinns i AC XXVII 13, att åtskillnaden mellan andliga och världsliga stånd inte grundar sig på huruvida de är “stånd” utan endast på den särskilda makt och auktoritet [*potestas, Herrschaft, Macht*] som tillhör vart och ett av dem och deras ämbete [*officium, Dienst, Pflicht, tjänst, plikt*]⁷.

Luthers syn på de olika stånden som den kommer till uttryck i hans stora bekännelse tillämpas på det offentliga ämbetet i AC XIV.

AC XIV talar om dem som “predika offentligen” i kyrkan. Termen “offentligen” heter *öffentlich på tyska* och på latin *publice*. Galley kommenterar termen *publice* som återfinns i AC XIV: ”Den avser samhället, *res publica*, genom vilkens auktoritet och befallning och i enlighet med vilkens organisation och på vilkens bekostnad; och viktigast av allt, på vilkens uppdrag (dvs. alla dem som tillhör samhället, gemenskapen) en tjänst (funktion) utförs. I en fotnot för han fram exemplet i AC XXVIII och XXIX som bevis för innebörden av begreppet “offentlig”, där latinet illustrerar termens betydelse med frasen “*retinendae publicae pacis causa*” [genom vilket den allmänna freden bevaras]. I AC XIV är kyrkan, dvs. de heligas samfund, den gemenskap som betjänas av det offentliga ämbetet. Inget specifikt sägs dock om de personer som utför de offentliga tjänsterna.

I *Tractate*⁸ förklarar Melancthon vad detta ämbete är:

Sålunda är *Predigtamt* [ämbetet i Nya testamentet] inte bundet till någon plats eller person som det levitiska ämbetet var bundet i lagen, utan det är utspritt över hela världen och bundet till den plats där Gud ger sina gåvor i form av apostlar, profeter, herdar, lärare osv. Och personen lägger ingenting till Ordet och tjänsten som Kristus har befallt [inte heller verkar detta ämbete genom någon människas auktoritet utan genom Ordet som räckt oss av Kristus]; det spelar ingen roll vem som predikar och lär ut ordet om det finns hjärtan som tror och håller fast vid det, det de hör och tror verkas också i dem.⁹

Även här görs en åtskillnad mellan ordet och ämbetet och de personer som förvaltar dem och personen behöver inte tillhöra ett särskilt stånd.

Det är uppenbart att ämbetet i Augsburgska bekännelsen V är Ordets ämbete som anförtrotts åt kyrkan. Det offentliga ämbetet som förkunnar detta Ord i kyrkans namn behandlas

⁷ Hans-Detlof Galley, “Das Kirchlich Amt in der Augsburgerischen Konfession,” in *Zeichen der Zeit*, 1981, s. 9. Se Michael Herbst, “Der 5. Artikel der CA in seinem Bezug auf die Lehre von Kirche und Amt,” in *Ausgewählte Beiträge zur Lehre von Kirche und Amt* (Zwickau, Tyskland: Concordia Buchhandlung, 2002), s. 130.

⁸ *Tractate* syftar på Traktaten om påvens makt och överhöghet

⁹ Citatet är en översättning från den stora engelska utgåvan av bekännelseskriterierna, *Triglotta*, s. 511 där man har parallellställt den tyska och latinska texten och sedan gjort en översättning av den tyska texten till engelska. I den svenska utgåvan av bekännelseskriterierna, som utgår från den något mera kortfattade latinska texten lyder texten så här: Perikop 26: ”Vidare är Nya testamentets ämbete icke bundet vid vissa platser eller personer såsom den levitiska tjänsten, utan är utsträckt över hela jorden och finnes där, varest Gud giver sina gåvor: apostlar, profeter, herdar och lärare. Och icke är detta ämbetes kraft beroende av någon persons makt och myndighet, utan av Kristi ord.” (Översättarens fotnot.)

uttryckligen först i Augsburgska bekännelsen XIV. Inte heller där finns några bevis för att det offentliga ämbetet ska begränsas till enbart pastorstjänsten.

Men är detta en ny tolkning av AC V? Ligger den utanför huvudfåran av luthersk tolkning? Som svar på den frågan ska vi ta en snabbtitt på vad de ledande teologerna inom Synodalkonferensen i Nordamerika hade för syn tillsammans med några referenser till tidigare dogmatiker i den lutherska kyrkan.

Förståelsen av *Predigtamt* i AC V inom synodalkonferensen

Under 1850-talet anordnade C.F.W. Walther en serie fria konferenser för att verka för enighet bland alla lutheraner i Nordamerika som hade antagit den oförändrade Augsburgska bekännelsen. Naturligtvis var själva den Augsburgska bekännelsen huvudämnet vid dessa konferenser. Resultatet av dessa konferenser rapporterades i Missourisynodens tidskrift *Der Lutheraner*. Augsburgska bekännelsens artikel V diskuterades vid en konferens som hölls i Columbus, Ohio, i oktober 1856. *Der Lutheraners* rapport innehåller följande kommentarer: I början hävdade några deltagare i konferensen att *Predigtamt* i AC V skulle betyda *Presbyteriat* eller *Pfarramt* som det gör i AC XIV. Den andra sidan argumenterade att ”syftet med denna femte artikel var att specificera de medel genom vilka vi mottar den rättfärdiggörande tron, som var ämnet för den föregående artikeln.¹⁰ Under samtalets gång enades man om följande slutsats: ”Syftet med den femte artikeln är inte att ange några särskilda förvaltare, utan i stället talar den endast om själva förvaltandet.”¹¹ Följande påstående fanns med i den lista med argument som man framförde till stöd för sin slutsats:

2. Dessa medel, vilket framgår tydligare i den latinska texten, är endast och uteslutande Guds ord och de heliga sakramenten som har denna inneboende makt i sig själva, och inte genom de människor som förvaltar dem.
3. Eftersom dessa medel kräver en förvaltare har Gud befallt att det ska ombesörjas att de förvaltas och distribueras.
4. Men artikel fem i sig handlar enbart om ett allmänt gudomligt direktiv att de ska förvaltas.¹²

Efter ytterligare överläggningar beslutade konferensen att de skulle vänta med att uttala sig vidare om det exakta förhållandet mellan *Pfarramt* och *Predigtamt*, så som det behandlas i AC V, till dess att de hade avslutat samtalen om AC XIV vid ett framtida möte. Trots det kunde de komma fram till en preliminär enighet som sammanfattades så här i *Der Lutheraner*: ”Man uttryckte vid huvudmötet att konferensen med uttrycket *Predigtamt* förstår kyrkans arbete [*Kirchendienst*], dvs. förvaltandet av nådemedlen och man bekräftade samstämmigt att artikel fem ska förstås på det vanliga sättet.”^{13 14}

¹⁰ *Der Lutheraner*, 1856, årg. 13, nr. 7, s. 50,51.

¹¹ *Der Lutheraner*, 1856, årg. 13, nr. 7, s. 51.

¹² *Der Lutheraner*, 1856, årg. 13, nr. 7, s. 51. Herbst s. 122.

¹³ *Der Lutheraner*, 1856, årg. 13, nr. 7, s. 51.

¹⁴ Det är intressant att denna artikel kallar den tolkning av AC V som vi här har fört fram för ”det vanliga sättet” bland lutheraner. En artikel i *Lehre und Wehre* 20 påpekar hur viktigt det är att göra skillnad på ämbetet i abstrakt form och ämbetet i konkret form. Man kan inte ta för givet att ämbetet i konkret form åsyftas om det inte uttryckligen sägs så. Kähler säger: ”Det är därför oerhört viktigt att vi definierar denna term kortfattat och i enlighet med Skriften. Vi säger ’det offentliga predikoämbetet’ för att visa att vi inte åsyftar ämbetet *in abstracto* utan ämbetet *in concreto*. Med detta menar vi att det som ska behandlas inte är själva ämbetet separat, utan

Artikel XIV i Augsburgska bekännelsen diskuterades slutligen vid en sammankomst i den fria konferensen som hölls 1859 (14-20 juli, 1859 i Fort Wayne, Indiana). Vid detta tillfälle bekräftade deltagarna åter den tolkning av AC V som de hade antagit tre år tidigare. De citerade Schwabach artikel nr 7 som har citerats tidigare, som bevis för denna uppfattning och kom med följande observation: ”Vem kan här uppfatta *Predigtamt* som *Pfarramt*? ”¹⁵ Den nödvändiga slutsatsen lyder: ”Av alla dessa bevis följer obestriddigt att den femte artikeln inte talar om *ämbetet in concreto*, dvs. om *Pfarramt*, utan om *ämbetet in abstracto*, dvs. om förvaltandet av nådens medel i kyrkan, bortsett från dem som förvaltar dem.¹⁶ Slutligen jämfördes den femte och den fjortonde artikeln med varandra och denna jämförelse resulterade i att man kom överens om följande uttalande:

Efter att ha jämfört rubrikerna till artikel 14 och 5 i den tyska och latinska texten kommer konferensen fram till att den femte artikeln handlar om förvaltandet av sakramenten i allmänhet (förvisso anspelas här på *Predigtamt* i den trängre meningen och den finns inkluderad i definitionen av evangeliet som det talade ordet.) Men det är den 14:e artikeln som behandlar *Predigtamt* i den trängre meningen, eller *Pfarramt*.¹⁷

C. F. W. Walthers ståndpunkt

De slutsatser denna konferens kom fram till och som citerats ovan är utan tvekan C. F. W. Walthers ståndpunkt. Det var han som hjälpte deltagarna att komma fram till rätt slutsats. Anledningen till att vi kan vara övertygade om detta är att Walther tydligt för fram samma syn i sina egna skrifter. I ”Church and Ministry” [Kyrkan och ämbetet] hävdar han att *Predigtamt* i AC V inte handlar om ämbetet i konkret form, eller *Pfarramt*, utan att ämnet för AC V i stället är *Amt in abstracto* genom vilket Gud ger den helige Ande.¹⁸ Till stöd för sin ståndpunkt hänvisar han till Ludwig Hartmann som en av de äldre lärarna som rätt uppfattat denna tolkning. Därefter tar Walther med ett citat från Hartmann där denne behandlar denna punkt och som Walther själv tagit med i Baier/Walthers *Compendium*, den lärobok som han använde i dogmatik. Vi måste räkna med att detta var den tolkning som han lärde sina studenter, däribland dem som senare kom att bli Wauwatosateologerna¹⁹. Efter en presentation av ytterligare citat från bekännelseskriterierna avslutar Walther så här:

ämbetsinnehavarna i åtanke, utan ämbetet utifrån de människor som har detta ämbete.” E.W Kähler, ”Does a congregation...?” *Legia*, vol. 6, No. 3 (Trinity 1997), s. 37.

¹⁵ *Der Lutheraner*, 1859, årg. 16, nr 7, s. 10.

¹⁶ *Ibid.*

¹⁷ *Der Lutheraner*, 1859, årg. 16, nr 7, s. 11. I bekännelseskriterierna är begreppet ”*Pfarramt*” iögonfallande genom sin frånvaro. Termen finns bara med i Artikel XIV.

¹⁸ C. F. W. Walther, *Die Stimme unserer Kirche in der Frage von Kirche und Amt* (4. Aufl.), Erlangen 1862, s. 198. Sidnumreringen är olika i olika utgåvor, i Zwickau-utgåvan från 1911 är det s. 194.

¹⁹ Wauwatosateologerna är en benämning på de teologer som var bland pionjärerna vid Wisconsinssynodens teologiska seminarium och pastorsutbildning som vid denna tid låg i staden Wauwatosa. August Pieper, John Schaller och J. P. Koehler är kända för sin syn på teologin att det är Bibelordet som är det avgörande och har sista ordet i all tolkning samt att det är väsentligt att läsa och förstå alla ställen i sitt sammanhang och inte bara som isolerade beläggställen. Läsnings av **hela** Skriften är en nödvändig bakgrund till både exeges och dogmatik. Därför har också studiet av hebreiska och grekiska alltid haft ett stort utrymme inom WELS pastorsutbildning. (Översättarens fotnot.)

Detta är en viktig sak, på grund av dem som gör *Pfarramt* till ett nådemedel och likställer det med Ordet och sakramenten och hävdar att denna tjänst är absolut nödvändig för människors frälsning, så att en människa inte kan komma till tro eller få syndernas förlåtelse om hon inte blir betjänad av en ordinerad *Pfarrer*.²⁰ Men vår kyrka lär att detta är nödvändigt endast angående det talade eller fysiska (*mündlich und leiblich*) Ordet i motsats till ett påstått inre Ord och allt slags svärmeri. Trots det ger vår *Grundbekenntnis* i den femte artikeln vittnesbörd om att *Pfarramt* är en gudomlig instiftelse, även om det bara sker indirekt, vilket alla våra ortodoxa teologer tydligt visar i sina kommentarer till denna artikel.

Intressant att lägga märke till är att Walther presenterar dessa bevis mot att uppfatta AC V som ett direkt bevis för instiftandet av det offentliga ämbetet i presentationen av sin Tes II, dvs. i just den tes där han visar att *Predigtamt* eller *Pfarramt* inte är en mänsklig ordning utan en tjänst instiftad av Gud. Han anser inte att han med rätta kan citera AC V som ett direkt bevis för denna tes.

Walther fann detta abstrakta bruk av *Predigtamt* även på andra ställen i bekännelseskriterierna:

I detta avsnitt i Apologin nämndes det i förbigående att man också tydligt kan se hur fäderna förstod ämbetet (*Predigtamt*), nämligen att de ofta uppfattade "ämbetet" som helt synonymt med "evangeliet". Apologin har inte Grabaus uppfattning att ämbetet (*Predigtamt*) alltid är detsamma som pastorstjänsten (*Pfarramt*). ... Nej, när våra gamla lärare tillskriver ämbetet så stora ting, menar de därmed inget annat än Ordets tjänst (*den Dienst des Wortes*) oavsett på vilket sätt (*Weise*) den kommer till oss.²¹

I sitt *Compendium* börjar Walther studiet av *ministerium ecclesiasticum* med att göra en åtskillnad mellan ämbetet i abstrakt form och ämbetet i konkret form. Så här lyder hans inledande tes:

För kyrkans tillväxt och bevarande är det nödvändigt att vissa män ägnar sig åt plikten (*officium*) att predika Ordet och förvalta sakramenten, för att tron genom dessa medel ska skänkas åt människor och för att tron som getts ska stärkas och även förökas. Och det är denna funktion (*munus*) som kallas *kyrkans ämbete (ministerium ecclesiasticum)*.

Han följer upp detta med det uttalande av Hartmann som antytts tidigare:

"Om ämbetet" kan behandlas på två sätt: (1) *abstrakt* som själva saken (*status*) dvs. själva funktionen (*officium*) som är underställd kristen prövning, och det är ur denna synvinkel Augsburgska bekännelsen presenterar ämnet i artikel 5 "Om predikoämbetet" eller (2) *konkret* i förhållande till de personer som är sysselsatta i denna heliga tjänst (*officium*); såsom artikel 14 presenterar detta ämne, dvs. att ingen ska undervisa offentligt i kyrkan eller förvalta sakramenten utan att han har en rätt kallelse. (*Pastorale evangel.*, s. 25).²²

Senare lägger Walther till följande uttalande av Mentzer:

²⁰ Detta syftar troligen på Grabau, som hade fört fram argumentet att AC V syftar på de ordinerade offentliga tjänarna i sina dispyter med Missouri. Se G. H. Löber, *Der Hirtenbrief* (New York: H. Ludwig, 1849) och Benjamin Mayes, "Reconsidering Grabau on Ministry and Sacraments", *Lutheran Quarterly*, Vol. 20, nr. 2, s. 204.

²¹ C. F. W. Walther, "The True Visible Church", *Essays for the Church*, Vol. 1., s. 102.

²² *Ibid.*, s. 685.

Den femte artikeln [av Augsburska bekännelsen] togs med från det 7e kapitlet av dessa 17, i vilka Dr. Luther innefattade den kristna läran inte långt före sammankomsterna i Augsburg²³ och som lyder sålunda: För att vi ska få denna tro eller för att ge den till oss har Gud instiftat *predikoämbetet eller det talade ordet*, nämligen evangeliet, genom vilket han låter denna tro förkunnas tillsammans med dess *verksamma kraft* och frukter. Gud skänker också tro genom detta ord, såsom genom ett medel, med sin helige Ande, var och när han vill. Vid sidan om detta finns inget annat medel eller någon annan metod, väg eller sätt att få tron. Därmed är tankar vid sidan av och i stället för det talade Ordet, de må verka hur heliga och goda som helst, bara tomma lögner och villfarelse.” (*Exegesis A. C.*, Ed. 3, s. 221 f.).

Det kan inte råda något tvivel om Walthers syn på AC V och ämbetet i abstrakt och konkret form.

Hur är det möjligt att Walthers ståndpunkt har blivit så missförstådd och misstolkad? En del av svaret är säkerligen de bristfälliga och mycket använda förkortade engelska utgåvorna av Walthers verk om kyrkan och ämbetet. Den förkortade versionen av ”Church and Ministry” i *Walther and the Church* har inte tagit med Walthers kommentar angående AC V (s. 71,72). Samma problem med för långtgående förkortningar finns i engelska versioner av andra verk av Walther, t.ex. hans *Pastorale*.

Andra ledare inom Synodalkonferensen

De ledande teologerna inom Synodalkonferensen var överens om att upprättandet av evangeliets och sakramentsförvaltningens ämbete i AC V främst syftar på givandet av nådens medel, inte upprättandet av pastorstjänsten:

Francis Pieper: ”Vår Artikel [AC V] talar om hur en människa kommer till tro. Det är genom *Predigtamt*, det vill säga, genom nådens medel som Gud har upprättat, evangeliet och sakramenten.”²⁴

Adolf Hoenecke: ”Vi kan tala om Ordets tjänst, *Predigtamt*, (predikotjänsten) på ett abstrakt sätt och därmed förstå begreppet som syftande på nådens medel. Skriften själv gör det, till exempel i 2 Korintierbrevet 3:4-8, där aposteln Paulus benämner lagen som bokstavens ämbete och evangeliet som Andens ämbete. Artikeln V i Augsburska bekännelsen talar också om Ordets ämbete i denna abstrakta mening.”²⁵

”Det är fullständigt uppenbart att Ordets ämbete i abstrakt mening är vad som åsyftas i artikel V, och vi ser hur riskabelt det är när även rättlärande teologer använder den här artikeln som bevis för den konkreta meningen.”²⁶

²³ Detta är en hänvisning till Schwabach artikel 7 som tidigare citerats.

²⁴ C. F. W. Walther, *Das Grundbekenntnis der evangelisch-lutherische Kirche*, s. 17. Andra LCMS-källor som följer samma tolkning av AC V är t.ex. Selle, *Die Lehrartikel der Augsburschen Confession*, s. 25; Dau, *Doctrinal Theology*, s. 140; Fritz, *Pastoral Theology*, s. 33,34; Kretzmann, *CTM*, January 1232, s. 25; Klug, *Concordia Journal*, January 1991, s. 37; och *The Lutheran Cyclopedia*, 1975, s. 541. Ett av de mest slående uttalandena finns i *Lehere und Wehre* (1863), s. 178 – “The *Predigtamt* är befallningen att predika evangeliet.” Detta var den förhärskande synen bland LCMS’ skribenter. Robert Preus (*The Call*, s. 3) och David Scaer (“Augustana V”) var bland de få som ifrågasatte detta. Det är intressant att ingen av dessa två artiklar har publicerats i officiella LCMS-skrifter. Det är därmed diskutabelt huruvida uppfattningen att AC V syftar direkt på pastorstjänsten alls kan tillskrivas LCMS. Se även *Concordia Theological Quarterly*, April 2006.

²⁵ Adolf Hoenecke, *Evangelical Lutheran Dogmatics*, Vol. 4, s. 187.

²⁶ *Ibid.*, s.207.

U. V. Koren: ”Det finns inga referenser i den här artikeln till det offentliga ämbetets verksamhet, genom vilket Ordets ämbete ska utföras i församlingen av vissa personer som har kallats till det. Detta diskuteras längre fram i den 14e artikeln. Här handlar det om nådens medels väsen, kraft och ändamålsenliga verkan.”²⁷

Varför var teologerna inom Synodalkonferensen överens om att Ordets ämbete syftar på givandet av nådens medel till hela kyrkan? En orsak till detta är naturligtvis att de var Skrifteologer och detta är Skriftens språkbruk. En andra orsak till detta var att de var lärjungar till Bekännelseskriterierna och erkände bekännelsens bruk av ordet så som det har sammanfattats ovan. En tredje orsak till detta var att de var lärjungar till Luther och detta är tydligt Luthers ståndpunkt. Detta ämbete som i grund och botten är detsamma som nycklarnas ämbete, har getts till kyrkan, dvs. till varje enskild kristen; inte i teorin utan för att det ska praktiseras. Kristus gav nycklarna till kyrkan. När Luther hänvisar till *Predigtamt* som det enda ämbete som getts till kyrkan eller som det högsta ämbetet som getts till kyrkan, syftar han på detta ämbete, inte enbart på pastorstjänsten. ”En kristen blir därmed född till Ordets ämbete i dopet [zu dem Amt des Worts geboren ist] (”Concerning the Ministry”, LW 40:37; St L 10:1592,1593)”²⁸

Det går inte att säga att det är en sen uppfinning att Augsburgska bekännelsens artikel V främst skulle syfta på ämbetet som getts åt hela kyrkan. I sin *Disputations on the Augsburg Confession*, publicerad 1593, i den tionde disputationen som handlar om AC V, skriver Aegidius Hunnius att bekännelsen här behandlade rättfärdiggörelsen och vad som orsakar den och att AC V förklarar för oss genom vilket medel tron skänks. I punkt 30 och 31 förklarar han att Gud är tjänaren här och att det inte finns något annat medel till frälsning. Apollos och Paulus planterar och vattnar men Gud ger växten. Det är av denna anledning en tjänares arbete i Herren inte är förgäves. Slutligen, i punkt 41, tar Hunnius upp behovet av en kallelse som det förs fram i AC XIV.²⁹ Även 1600-talsteologerna, som t.ex. Gerhard, som ägnade den största delen av sina diskussioner om *ämbetet* åt att diskutera ämbetet i konkret form, diskuterar Augsburgska bekännelsen V under rubriken *ministerium in abstracto* [ämbetet i abstrakt bemärkelse].³⁰

Walther var enig med Luthers syn:

Genom det heliga dopet har varje kristen blivit helgad, ordinerad och installerad i ämbetet (*geweiht, ordinirt, eingesetzt in das Amt*).³¹

Jämfört med dessa djärva uttryck att Ordets ämbete i vid bemärkelse tillhör alla kristna är följande något nyare uttalande ganska återhållsamt:

Detta tror vi, VII, 7: Vi tror att varje kristen är präst inför Gud (1 Petr 2:9). Alla troende har direkt och lika tillträde till nådens tron genom Kristus, medlaren (Ef 2:17,18). Gud har gett nådemedlen till alla troende. Alla kristna ska prisa honom som har kallat dem från mörkret till sitt underbara ljus (1 Petr 2:9). I den meningen är alla kristna innehavare av evangelieförkunnelsens ämbete, dvs. de är evangeliets tjänare. Gud vill att alla kristna ska dela budskapet om frälsning med andra människor (Matt 28:19,20; 10:32).

²⁷ U. V. Koren, *Faith of Our Fathers*, s. 118.

²⁸ Se även LW 40, s. 21-23.

²⁹ *Disputatio X de ministerio verbi et sacramentorum ex artikulo Confessionis Augustanae quinto” cuius subiectas theses / adiuvante Dei gratia, praeside Aegidio Hunnio* (Witebergae: Excudebat Matthaeus Welack, 1593). Boken finns mig veterligt inte översatt till engelska.

³⁰ Johann Gerhard, *Loci*, VI, *De ministerio ecclesiastico, De fine*, 250, s. 165.

³¹ C. F. W. Walther, Sermon: “Bringing souls to Christ”, 1842; På engelska i *Missio Apostolica* 6, 1998, s. 10.

Det pastorala ämbetet: En gudomlig institution

Bland teologerna i Synodalkonferensen som hävdade att Ordets ämbete i vid bemärkelse tillhör alla kristna ifrågasattes det aldrig att pastorstjänsten³² också är en gudomlig instiftelse. Luther, Walther och Walthers lärjungar, Wauwatosamännen inberäknade, var överens om att det från allra första början i den nytestamentliga kyrkan fanns män som var särskilt utsedda till att fullgöra detta enda ämbetes plikter offentligt, dvs. som representanter för kyrkan (ämbetet *in concreto*). Detta offentliga ämbete är av gudomligt ursprung. Det är en gudomlig institution. Offentliga tjänare är utsedda av Gud.³³

Att det offentliga ämbetet är ett särskilt, av Gud befallt sätt att utöva det nytestamentliga Ordets ämbete bevisas av följande punkter:

1. Skriften talar om behovet av en kallelse (Rom 10:8).
2. Kvalifikationerna för ämbetet är fastställda i Skriften (1 Tim 3:1-12).
3. Kallade tjänare är en särskild gåva från Gud till hans kyrka (Ef 4:11-13).
4. Det offentliga ämbetet benämns med flera specifika namn. Till exempel tjänsten som "församlingsledare" eller tillsynsman [eng: "bishop"] i 1 Timoteusbrevet 3:1.
5. Ämbetet är ett sätt att tjäna sitt levebröd när man arbetar heltid som Ordets tjänare (1 Kor 9:13,314).

Wauwatosamännen, som var Walthers lärjungar, ger tydligt uttryck för denna sanning. August Pieper säger:

Genom kallelsen till predikoämbetet i församlingen överlämnar en specifik grupp kristna det offentliga förvaltandet av de prästerliga makterna som tillhör alla till en eller flera individer. Det är på detta sätt församlingsförkunnelsen eller pastorstjänsten blir till. Detta ska inte ses som ett mänskligt, samhällligt arrangemang, utan som en gudomlig ordning. Pastorstjänsten nämns i Skriften tillsammans med apostolatet och evangelistens tjänst som instiftade (*eingerichtete*) former av det allmänna predikoämbetet som vunnits och befallts av Kristus. Till denna ordning (Aufrichtung) är den kristna kyrkan i alla tider vanligen bunden. Den som föraktar detta föraktar Kristus.³⁴

Wauwatosamännen hävdade bestämt att pastorns ämbete är en gudomlig instiftelse utan att därmed komma i strid med Luthers framställning att pastorstjänsten inte är den enda form av Ordets ämbete som har del i det ämbete som instiftats av Kristus.

³² Det pastorala ämbetet och pastorstjänsten är här synonyma begrepp. I många fall är de också synonyma med "prästämbetet" i det svenska språket. På tyska används begreppet "Priester" och på engelska "priest" om katolska (offer-)präster och om hedniska präster som frambär offer. I lutherska sammanhang föredrar man därför att använda ordet "pastor" (herde). Även om begreppet "präst" kan härledas ut "presbyter" (som översätts med "äldste" i SFB) kan "prästämbete" upplevas som ett belastat begrepp i svenskan med tanke på det statskyrkosystem vi har lämnat bakom oss där prästen i mångt och mycket också var en samhällets myndighetsperson. Den nytestamentliga kyrkan har även den ett "offerprästämbete" och det är det allmänna prästadömet, eftersom varje troende offer lovets offer till sin Herre. (Översättarens fotnot.)

³³ Se kapitel 4 och 8 i boken "*The Ministry of the Word*" som denna översättning är ett utdrag från.

³⁴ August Pieper, Wisconsin Lutheran Quarterly, January 1912, s. 34.

Slutsatser angående Augsburgska bekännelsen V

Vi började vår utredning med frågan: Hur ska man förstå termen *Predigtamt* i Augsburgska bekännelsens artikel V? Vi har fört fram bevis som visar att *Predigtamt* inte används i betydelsen *Pfarramt* i AC V. I stället lär oss AC V att Gud väljer att ge tron genom den helige Ande, som verkar genom evangeliet och sakramenten. Därför måste evangeliet och sakramenten brukas med flit och förvaltas. AC V specificerar inte genom vilka detta görs. Nej, den lämnar frågan öppen om vem som ska förvalta sakramentet och förkunna evangelium. Att detta ska göras offentligt endast av dem som har blivit rätt kallade (dvs. som representanter för kyrkan) görs klart först i artikel AC XIV.

En stor del av förvirringen angående denna artikel är ett resultat av att man ställer fel frågor, dvs. begär att AC V ska besvara frågor som den inte tar upp. Ett exempel på en sådan dålig fråga är: Ser AC V *Predigtamt* i det allmänna prästadömet eller i det offentliga pastorala ämbetet? Det allvarligaste felet med den här frågan är ordet ”eller”. Det är falskt att anta att vi kan eller måste välja mellan dem båda. Det finns två möjliga svar på denna fråga. Det bästa svaret är ”ingetdera”. Det näst bästa är ”båda”.

”Ingetdera!” Som vi har sett hänvisar AC V endast direkt till nådens medel. Den hänvisar inte direkt till det allmänna prästadömet, vilket inte kan identifieras enbart med ett privat bruk av nådens medel. Det allmänna prästadömet täcker alla aspekter av ett liv i helgelse.³⁵ Men det finns ingen direkt hänsyftning till det offentliga ämbetet heller. *Predigtamt* är här varken det allmänna prästadömet eller det offentliga pastorala ämbetet, utan nådens medel och deras bruk.

”Båda!” Både det allmänna prästadömet och det offentliga ämbetet finns indirekt med i AC V, eller, som Walther säger, underförstått. Eftersom både prästadömet och det offentliga ämbetet använder nådens medel kan man här förstå båda som användare av nådens medel.

En annan oriktig fråga är denna: Vilken artikel i den Augsburgska bekännelsen tar tydligt upp det gudomliga instiftandet av det offentliga ämbetet? Även här ligger ett felaktigt antagande bakom frågan eftersom man tar för givet att Augsburgska bekännelsen måste ha en sådan artikel. Augsburgska bekännelsen skrevs inte för att tillhandahålla en allsidig sammanfattning av alla läror. Den skrevs för att ta upp frågor som diskuterades med Rom och för att försvara lutheranerna mot Roms försök att smutskasta dem med vederdöparnas lära. AC V gör båda delarna. Det mest uttalade syftet var att distansera lutheranerna från vederdöparna, men underförstått också för att distansera lutheranerna från den romerska synen på ämbetet genom att visa att kraften ligger i själva nådens medel och inte är beroende av en särskild ämbetskategori. Eftersom det inte förelåg någon motsättning mellan papisterna och lutheranerna om huruvida det finns ett offentligt ämbete, fanns det ingen anledning att ta upp detta ämne i en separat artikel. Denna sanning tas för given. (Det finns naturligtvis många tydliga hänvisningar till denna sanning i bekännelseskriterierna, men det finns ingen artikel i Augsburgska bekännelsen som ägnas åt att fastställa denna lära.)

³⁵ Se kapitel 3 i *The Ministry of the Word*.

Varför är diskussionen om innebörden av Augsburgska bekännelsen V så avgörande? Det gjordes klart redan i de citat från Walther och Hoenecke som tagits upp tidigare. I dessa uttalanden tar de upp faran med den ståndpunkt vissa lutheraner har och som gör pastorn till ett nådemedel. Det är viktigt för romaniserande lutheraner att hitta en särskild instiftelse av pastorstjänsten som det enda Ordets och sakramentens ämbete i AC V, för om denna instiftelse inte finns i AC V kan man inte hitta den någonstans i Augsburgska bekännelsen. Detta romaniserande anspråk att det finns en outhärlig form av Ordets och sakramentens ämbete stöds inte av AC XIV, för, som vi har sett tidigare, handlar den artikeln helt och hållet om det oriktiga i att offentliga tjänare verkar utan en giltig kallelse. Den specificerar inte de former som Ordets offentliga ämbete måste eller kan ha. Därför: om denna instiftelse av det pastoral ämbetet som den enda befällda formen inte finns i AC V så finns den inte i Augsburgska bekännelsen över huvud taget. Det är därför romaniserande lutheraner måste kämpa för att få in en instiftelse av det pastoral ämbetet i AC V, på samma sätt som de ibland kämpar för att få in den i Matteus 28. Och det är därför alla lutheraner behöver inse faran med att föra in instiftelsen av det offentliga ämbetet i AC V.

Både Adolph Hoenecke och Franz Pieper varnade för faran med denna romaniserande syn på ämbetet som Walthers motståndare, t.ex. Löhe och Grabau stod för. När artikel V och andra artiklar i bekännelseskriterierna inte förstås korrekt i sitt sammanhang lämnas dörren öppen för fantasifulla tolkningar av bekännelseskriterierna och man för in läror i dem som bekännelseskriteriernas författare inte hade för avsikt att diskutera. Å andra sidan skulle en enighet som grundar sig på korrekt förståelse av detta ställe i bekännelseskriterierna vara ett stort steg framåt mot en lösning av de tvister om ämbetet som finns inom den bekännelse-trogna lutherdomen.

Översättning: Gunilla Hedkvist

Om boken:

J. F. Brug: *The Ministry of the Word*. Northwestern Publishing House 2009.

Detta är en akademisk bok om läran om ämbetet. Första halvan inleds med ett grundligt studium av vad Bibeln lär om begreppet och termen "ämbete"(tjänst) i kyrkliga sammanhang, det allmänna prästadömet, det offentliga ämbetets gudomliga instiftelse, former av offentligt ämbete, pastorstjänsten, apostlarnas ämbete, kallelsen till det offentliga ämbetet, ordination, kvinnor och ämbetet samt syftet med ämbetet.

Den andra halvan fokuserar på hur ämbetet har praktiserats i olika historiska sammanhang: i katolska kyrkan, ortodoxa kyrkan, bland svärnare, presbyterianer och kongregationalister. Den går även igenom olika romaniserande och svärniska synsätt som trängt in bland lutheraner och fjärrat dem från bekännelse-trogen lutherdom. Denna avdelning innehåller också en längre genomgång av ämbetsdiskussionerna mellan WELS och LCMS.

Denna bok är den mest omfattande moderna granskningen av läran om ämbetet, skriven från ett bekännelse-troget lutherskt perspektiv. Författaren tar upp bekännelseskriterierna, Luther och andra betydelsefulla lutherska teologer först efter ett grundligt studium av vad Skriften har att säga i ämnet.

Vill du köpa boken? Beställ online på adressen <http://online.nph.net>

Catalog Item Number: OL-150747

Eller ring: +1 (800)662-6022. Det fungerar utmärkt bra att ringa och beställa samt betala med kontokort per telefon.